

Keijo Rajakallio p. 044-2537205
keijo.rajakallio@windowslive.com
(keijo.makela@windowslive.com)
www.viestinhallinta.fi

01.03.2010

Lyhyen aikavälin ennakointi

Ennakointitavoista lyhyen aikajänteen eli tästä eteenpäin luotavaan ennakointi on todennäköisesti yleisintä. Suomalainen koulu- ja tiedejärjestelmä on osaltaan vahvistanut uskoa niin sanottuun faktatietoon, mikä osaltaan selittää jopa yltiöpäisen luottamisen trendeihin, faktatietoon ja ylipäättään historiatietoon ennakoinnissa. Toki useimmat asiat toteutuvat trendin suuntaisesti eli useissa tämän päivän ilmiöissä eilinen toistuu. Riittämättömyys tuleekin eteen niiden ilmiöiden kohdalla, jotka ovat ajautumassa kohti murrosta.

Arviointitoiminnassa (evaluointi) usein ”ohjataan autoa peruutuspeilistä”. Arviointia tehdään tulevaisuuteen vaikuttavien päätösten pohjaksi, vaikka arvioinnit perustuvat vain menneen tilanteen tunnistamiseen. Arvioinnissa tyypillisesti vältetään puuttumasta tulevaisuuteen, koska siitä ei ole luonnollisesti kokemuksia eikä faktatietoa. Arviointi sinällään on johdonmukainen seuraus yhteiskunnan verkosto- eli klusterirakenteiden muotoutumisesta ja verkostojen ohjausvälineiden kehittämisestä.

Puhutaan myös *ennakoivasta arvioinnista* eli arvioidaan kohdetoiminnan tulevaisuuden tilaan; ja *arvioivasta ennakoista*, jossa ennakointiä käytetään arvioinnin tukena. (Viestinhallinta Oy on edustanut näkökantaa, että myös arvioinnin tulisi pääsääntöisesti perustua myös ennakointiin).

Lyhyen aikajänteen ennakoinnissa on kysymys a) *tulevaisuuden tietämisestä* eli ennustamisesta. Tietämisen ohella muita tulevaisuuskäsityksiä ovat b) *tulevaisuuden ymmärtäminen* ja c) *tulevaisuuden tekeminen* (innovaatiot), joihin pyritään pidemmän aikajänteen ennakoititavoilla.

Trendit ovat yleinen tapa kuvata tulevaa kehitystä. Usein myös historiatieto esitetään graafina siten, että lukija voi mielessään jatkaa trendiä ainakin lähitulevaisuuteen.

Kyselyt ja haastattelut ovat etenkin tieteellisessä tutkimuksessa mutta myös ennakoinnissa yleisesti käytettyjä menetelmiä. Kyselyt soveltuvatkin lyhyen aikajänteen muutosten ennakointiin erinomaisen hyvin, pidemmän aikajänteen ennakoinnissa niillä ei juurikaan ole käyttöä. Pelkistäen voi sanoa, kyselyn tuottaman ennakoinnin aikajänne yltää niin pitkälle kuin vastaajien aikajänne yltää. Harvoin kyselyihin löydetään pidempää aikajännettä pohtineita. Mikäli kysely suunnataan aidoille tulevaisuusasiantuntijoille, voidaan päästä pitkiin aikajännteisiin. Delfi (eli delfoi, delphi) on monivaiheinen asiantuntijakysely, jota sovelletaan runsaasti raskaammassa tulevaisuudentutkimuksessa. Mikäli delfi-asiantuntijaryhmään löydetään tulevaisuusorientoituneet osallistujat, aikajänne saatetaan näissä poikkeustapauksissa saada pitkäköksi.

SWOT (suom. VHMU, tunnetaan yleisesti englannin kielestä peräisin olevilla alkukirjaimilla sanoista Strengths, Weakness, Opportunities, Threats eli vahvuuksien (V), heikkouksien (H), mahdollisuuksien (M) ja uhkien (U)) tunnistamisella asiantuntijuuteen perustuen. Menetelmä on helposti ja nopeasti toteutettavissa kokoustilanteissa. Menetelmää voi luonnehtia myös laadulliseksi trendiksi, koska kyse on historiallisesta jatkumosta mahdollisuuksien ja uhkien rajaamina. Menetelmän soveltamisessa pulmallisia ovat ristiriita, joissa toiset näkevät saman asian kuten yritysfuusion mahdollisuutena ja toiset taas uhkana. Tilanteen avaaminen ja kuvaaminen *pelinä* (vrt. peliteoria) onkin sitten jo asiantuntijuutta ja aikaa huomattavasti vaativampi menettely kuin pelkkä SWOT.